

Het gebruik van video en de Interpersonal Process Recall-techniek

Daar waar er tijdens de lessen lichamelijke opvoeding gebruik gemaakt wordt van video-feedback, zal dit grotendeels zijn als methode voor instructie en demonstratie. De docent bekijkt samen met de leerling de gemaakte video en gebruikt de beelden om de leerling te assisteren in de ontwikkeling van motorische vaardigheden. Door: Martijn van Bokhoven

Normaliter bestuurt de docent de video. Terwijl de student kijkt, legt de docent de belangrijke onderdelen van een motorische vaardigheid uit, of wijst de leerling op punten van verbetering. Veel van de verbale feedback komt dus vanuit de docent. De student heeft hierin een vrij passieve rol. Voor sommigen is deze techniek behulpzaam. Anderen kunnen afgeleid worden door wat zij belangrijk vinden in de opname, in tegenstelling tot wat de docent belangrijk vindt.

De IPR-techniek

Een alternatieve techniek voor het gebruik van videofeedback, ontwikkeld door dr. Norman Kagan, is de *interpersonal process recall-techniek* (IPR). De techniek verschilt van traditionele technieken omdat deze benadering meer de student, in plaats van de docent centraal plaatst. De docent fungeert als bemiddelaar, hij stelt vragen om de leerlingen tijdens discussie te attenderen op het belang van bepaalde bewegingen, acties of gedragingen. De techniek bevat een stukje inter-persoonlijke communicatie en tweezijdige discussie waardoor de leerlingen hun motorische vaardigheid beter kunnen bevatten, met name de onderdelen waarin zich fouten voordoen. Op de koop toe kunnen de individuen die zichzelf op video zien, verbintnissen met cognitieve processen ontdekken (zelfbeeld, angst) die van invloed zijn op de bewegingsuitvoering. Ze kunnen herkennen op welk moment ze afgeleid werden door negatief denken en ontdekken hoe cognitieve processen van invloed kunnen zijn op hun uitvoering (Kagan, 1965).

Voordat de video's bekeken worden legt de docent uit wat IPR inhoudt. Door gebruik te maken van een afstandsbediening (of een andere manier om de video te starten en te stoppen), wordt de

studenten verteld om de video te stoppen op ieder moment waarvan zij denken dat het van invloed is op de uitvoering. De docent moet hierbij benadrukken dat er geen 'goed of slecht methode' is in de aanpak van het bediscussiëren van een video. Het maakt dus niet uit welk moment er gekozen wordt, of wat de op- of aanmerkingen zijn op het desbetreffende videofragment. Wanneer de video stop gezet wordt, discussiëren de leerlingen over wat ze zagen, het belang en welke gedachten of gevoelens ze hadden en zich herinneren tijdens de uitvoering. De docent is stil en observeert zowel de video als de leerlingen. Als een leerling de video stopt en een discussie start, stelt de docent vragen die in relatie staan met de specifieke gebeurtenis, zoals, "Wat vind jij belangrijk aan dit moment?," "Wat waren je gedachten (of gevoelens) op dit moment?," of "Wat had je anders willen doen op dit moment?". Vragen die zich richten op het 'waarom' moeten vermeden worden, vanwege het mogelijke negatieve karakter van een dergelijke vraag. Studenten weten waarschijnlijk niet *waarom* ze iets deden. Ze weten alleen dat er iets verkeerd is aan de vaardigheid. Als er over de situatie gediscussieerd is, wordt de video weer gestart, op een nieuw moment gestopt en zoals voorheen bediscussieerd.

Vragen stellen

Het bekijken van de video gaat zo verder. De docent attendeert op gedachten, gevoelens en mogelijkheden voor verandering door middel van vragen, hij geeft *geen* suggesties voor gedachten of gevoelens. Door de leerlingen te ondervragen, geeft de docent de leerling de mogelijkheid om controle en verantwoordelijkheid te behouden voor het ontdekken van fouten en zelf over een oplossing na te denken. Bij leerlingen die verbaal minder sterk zijn, of minder goed geïnformeerd over de vaardigheid die ze uitvoeren,

kan de docent directere vragen stellen. Voor bijvoorbeeld het aanleren van een bovenhandse worp zou de docent de volgende vraagstelling kunnen gebruiken.

- Wat is de juiste techniek voor de bovenhandse worp?
- Wat zie je jezelf doen?
- Het lijkt alsof je moeite hebt met het naar buiten brengen van je elleboog. Wat was de oorzaak dat de beweging moeilijker werd?
- Vond je het moeilijk om na te denken over wat je van plan was te doen?
- Heb je het gevoel dat je mijn uitleg begrijpt?

Deze vraagtechniek laat de leerling in controle, maar geeft de docent de mogelijkheid om de fouten te verbaliseren en correcties te ontwikkelen.

Door gebruik te maken van de IPR-techniek, zijn de studenten bezig om in een situatie de relatie te leggen tussen de psychische en de cognitieve of emotionele aspecten van de vaardigheid. Kagan en Burke geven aan dat wanneer individuen een actie observeren met betrekking op zichzelf, zij beter in staat zijn om effectieve veranderingen aan te brengen. Door gebruik te maken van videofeedback worden de studenten bewust van acties, of fouten in acties met een persoonlijke betekenis. Dit vraagt van de studenten om de gemaakte fouten tijdens de actie te herkennen en vervolgens te verbeteren (Jambor en Weekes, 1995).

De praktijk

Gedurende het praktijkonderzoek (zie het artikel in de theorie-sectie van dit blad) heb ik gebruik gemaakt van de omschreven IPR-techniek. Door middel van discussie en aan de hand van een observatieformulier zijn de filmpjes bekeken en beoordeeld. Gelijktijdig zijn er nieuwe aandachtspunten opgesteld voor de volgende les. In het begin was het voor studenten grappig om elkaar maar ook zichzelf te zien bewegen. Na verloop van tijd werd er serieuzer gewerkt en kwam er een discussie op gang. Door de confrontatie met de beelden raakten de leerlingen gemotiveerd om zichzelf maar ook elkaar te verbeteren.

Hulpmiddelen

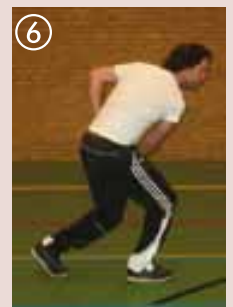
In onderstaande organisatie wil ik laten zien hoe de lessen georganiseerd kunnen worden met behulp van videofeedback. Omdat mijn doelgroep weinig tot geen ervaring had met observeren en discussiëren heb ik een observatieformulier ontworpen waarop de correcte bewegingsuitvoering met keywords te zien is. Daarbij zijn er vragen aan de hand van de IPR-techniek bijgevoegd, waardoor de leerlingen *zelf* tot herkenning en verbetering komen.

Startpositie

- Linkerschouder wijst naar de werprichting.
- Linkervoet met de neus naar de werprichting.
- Rechervoet staat +- 90 graden gedraaid ten opzichte van linkervoet.
- Benen in lichte spreidstand.

In afbeelding 1 staat slechts een onderdeel van één van de ontworpen observatieformulieren afgebeeld. Het complete observatieformulier laat de totale bewegingsuitvoering zien verdeeld in zes 'fases'.

- 1 Startpositie
- 2 Met gestrekte arm de bal van achter pakken.
- 3 Hand beweegt over het hoofd.
- 4 Elleboog wijst naar buiten.
- 5 Bal op hoofdhoogte loslaten.
- 6 Arm zwaait door.

De fotoseries komen voort uit een video-opname waarop de totaalbeweging wordt uitgevoerd. Een combinatie van film en foto biedt de mogelijkheid om een archief op te bouwen van 'correcte' voorbeelden en de daarbij behorende observatieformulieren.

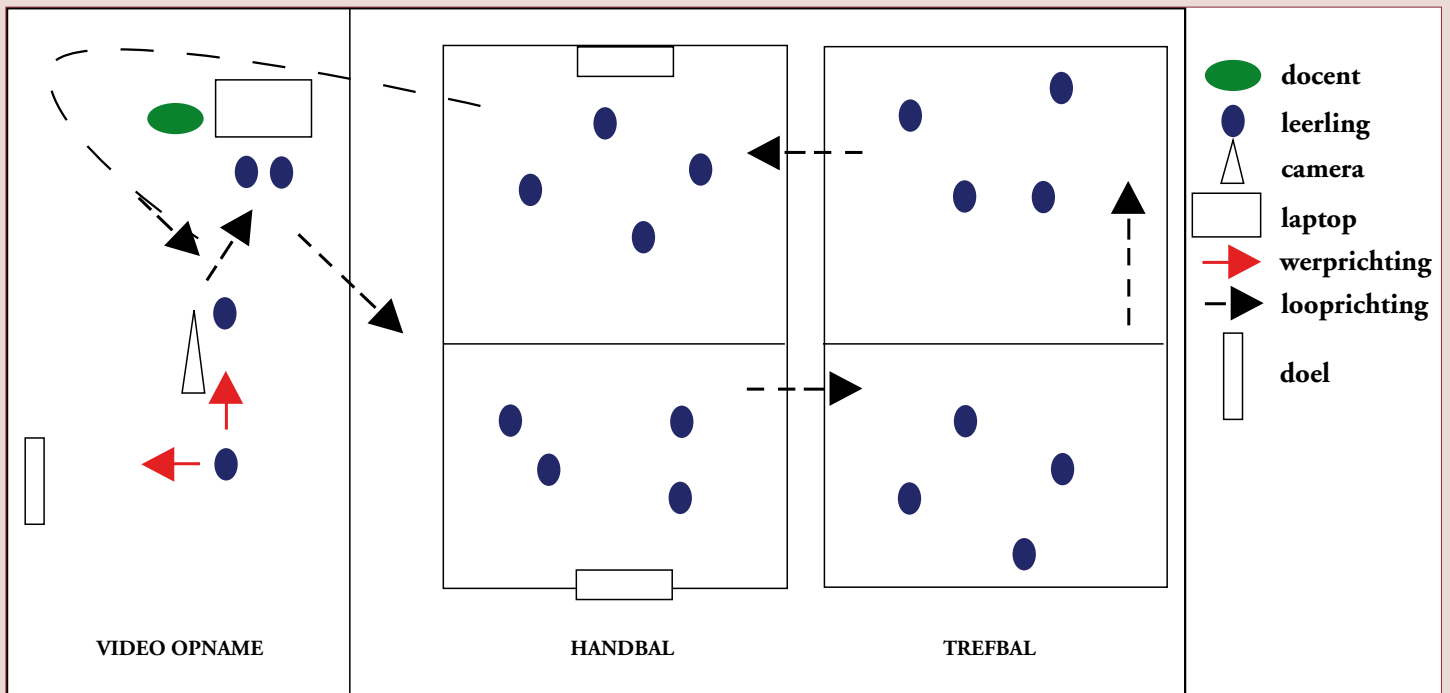
Lesopzet

In mijn geval hadden de leerlingen een les van 50 minuten. Vrij kort maar lonend. De eerste lessen zullen wat minder snel verlopen door uitleg en organisatie, maar na verloop van tijd ontstaat er structuur en raken de leerlingen gewend aan de wijze waarop de les verloopt.

Benodigdheden

- digitale camera
- driepoot om de camera op te installeren
- beamer of laptop
- tafel
- pennen.

Gedurende de les zijn de leerlingen bezig met spelen waarin de bewegingsuitvoering terugkomt. Om het voorbeeld van de bovenhandse worp aan te houden kunnen de leerlingen bijvoorbeeld trefbal en handbal doen. Terwijl een tweetal in een klein deel van de zaal bezig is met het opnemen van de video van elkaar is de rest van de klas zelfstandig aan het spelen (natuurlijk ontsnappen ze niet aan het alziend oog van de docent die bij de laptop en camera staat). Zodra het tweetal een vooraanzicht en een zijaanzicht van elkaar heeft opgenomen melden ze zich bij de docent die met een aantal klikjes in het programma *dartfish* de video's heeft opgeslagen. Aan de hand van het observatieformulier evalueren de leerlingen het beeldmateriaal en stellen doelen op voor

Afbeelding 3 : Organisatie uitgaande van 20 leerlingen

de volgende opname. Intussen is een volgend tweetal dat aan het spelen was, begonnen met de opnames voor hun beeldserie. Na het evalueren van de film sluit het tweetal aan bij de spelersgroep. Zo draaien de koppels door.

Het laatste kwartier kan gebruikt worden om gezamenlijk een aantal van de videobeelden te bekijken. Daarin natuurlijk gebruikmakend van de IPR-techniek. De leerlingen zijn bezig geweest met zowel spel als het oefenen van de techniek. Om motorisch te leren moet er een vorm van feedback aanwezig zijn. In een les als deze geven de leerlingen elkaar feedback over de uitvoering (*knowledge of performance*) en merken ze zelf het behaalde resultaat tijdens het spelen (*knowledge of result*).

Bronnen

Jambor, E. & Weekes, E.M. (1995) Videotape feedback: make it more effective. *Joperd - the journal of physical education, recreation & dance*, 66, p. 13-16.

Kagan, N.I. (1965). IPR- interpersonal process recall: stimulated recall by videotape. *Exploring studies of counseling and teaching*. East Lansing, East Lansing Bureau of Educational Research.

Martijn van Bokhoven is onlangs afgestudeerd als leraar LO aan Fontys Sporthogeschool.

Foto's Martijn van Bokhoven tenzij anders vermeld.

Correspondentie: Martijn.vanbokhoven@live.nl

